Når miljø, sundhed og kvalitet smelter sammen

Miljø- og klimaaktiviteter
Afrapportering af indsats 2023 & Handleplan 2024

Fra venstre Lærke, Haya, Lise Marie, Lise-Lotte, Sindjan, Anne-Mette og Marie

Om miljø- og klimaindsatsen

Tandkunsten er den første tandlægeklinik i Danmark, som er blevet miljøcertificeret – ISO 14001 – i januar 2017. Miljøcertificeringen betyder, at Tandkunstens kunder er sikret en miljøvenlig tandpleje, bekræftet af tredjepart, Nemko. Dette gør det nemt og bekvemt for vores kunder at handle miljøvenligt, og giver en tryghed både for ansatte, samarbejdspartnere og kunder, da vi har taget stilling til de miljømæssige udfordringer, vi møder i hverdagen.

Vision: I Tandkunsten ønsker vi at skabe en klinik, hvor miljø lokalt og globalt er i fokus.
Mission: I Tandkunsten vil vi være en tandklinik med fokus på miljø i alle beslutninger, vi tager.
Værdier: Engagement, ærlighed, tillid & ansvarlighed.

Baggrund

Siden vores ISO 9001 i 2012 var målet at blive miljøcertificeret. Efter en længere proces i efteråret 2016, hvor personalet kom med forslag til, hvordan certificeringen skulle gribes an, blev der fastlagt procedurer og diskuteret arbejdsgange. På den baggrund opnåede vi ISO 14001 certificeringen i januar 2017.

Miljøcertificeringen indebærer bl.a.:

At der er fokus på svane- og blomstmærket, når der indkøbes fx rengøringsmidler, toiletpapir osv.
At der købes Fairtrade, økologisk og varer med kort udløbsdato til vores madordning.
At pudsepasta til pudsning af tænder er lavet af miljøvenlig tandpasta.
At hjemmesiden er CO_2 neutraliseret, og at der indkøbes 'grøn strøm' fra NRGi. Natur-Energi, som vi havde før, er overtaget af NRGi, og deres strøm er produceret 100% på vedvarende energikilder. Leverancen dokumenteres på de enkelte regninger.
At der altid er fokus på el- og vandbesparelser ved indkøb af diverse udstyr, og at det altid overvejes om tidspunktet for nyindkøb kan udsættes.
At hele teamet i Tandkunsten tager ansvar for miljøet lokalt og globalt.

Miljø- og klimapolitik

Gennemføre løbende miljøtiltag og energibesparelser
Arbejde for at vores leverandører lever op til vores miljøkrav
Sortere vores affald og emballage
Arbejde på at få flere miljøvenlige produkter på hylderne
Informere vores medarbejdere og leverandører om vores miljø- og klimapolitik
Planlægge og samle vores ordrer, så vi undgår unødvendig transport
Vælge miljømærkede produkter
Vælge den bedste energiklasse, når vi køber elektronisk udstyr

Tandkunsten er en del af GoGreen netværket i København og deltager aktivt i netværkets fire årlige møder. Her møder vi andre frontløbere på miljøområdet, som vi får sparring og inspiration fra. Du kan læse om GoGreen Danmark her: HYPERLINK "http://www.gogreendanmark.dk"

Arbejdsgange:
Der er lavet arbejdsgange, hvor vi tager aktivt stilling til, hvor meget der skal skrues op for varmeapparaterne.
Der lægges vægt på arbejdsgange, der minimerer vand- og el-forbrug i forskellige situationer samt vedligeholder hårdehvidevarer bedst muligt.
Der vælges leverandører, som har taget aktivt stilling til deres aftryk på miljøet fx når vi vælger rengøringsfirma.
Der sorteres affald i plast, drikkekartoner, metal, bio, pap, glas, elektronik, batterier, textil, farligt affald, risikoaffald og papir samt restaffald både i sterilisationen og i personalekøkkenet. Vi sorterer desuden de fjernede tænder i risikoaffald og de tænder som kan bruges i undervisningen på Tandlægeskolen.

Det er altafgørende, at personalet oplever miljøcertificeringen som en naturlig del af kerneydelsen, hvorfor indsatsen løbende tages op på personalemøder.

Afrapportering af Handleplan 2023

Mål	Indsats
Indkøb At gennemgå samtlige leverandører for egen miljøindsats og miljøvenlige produkter	Undersøge én leverandør
Affald At have optimal affaldssortering til bedste pris	Tilegne os så meget viden som muligt omkring affaldssortering og inspirere andre til at sortere korrekt
Verdensmål & cirkulær økonomi Skaffe os viden om alle verdensmålene Være undersøgende på hvordan de cirkulære økonomitanker kan bidrage til Tandkunstens aktiviteter i forhold til leverandører og samarbejdspartnere	Få overblik over verdensmålene og deltage i relevante kurser Komme videre i udviklingen af vores sug i samarbejde med ServiWet. Bruge vores tjekliste (se Bilag 2) inden nyindkøb, så den bæredygtige tankegang indlejres allerede i indkøbsfasen
Procedurer At opdatere og videreudvikle på vores procedurer	Skrive nye relevante procedurer i ISO 14001 og kontrollere at de gamle procedurer stadig giver mening og er relevante

I det følgende er de fire målområder afrapporteret.

Indkøb
Vi havde besluttet, at vi ville undersøge én leverandør i 2023.
Vi har i år undersøgt NRGi, som er vores nye leverandør af strøm. Da vi taler med dem, finder vi ud af, at vi får grøn energi, men at de ikke kan garantere for, hvor den kommer fra. Ved merbetaling kan vi få en udspecificering af præcis, hvor strømmen kommer fra. Vi er selvfølgelig interesseret i at strømmen transporteres så kort som muligt. Vi har talt med Kasper, ingeniøren fra Plandent, som siger at det ikke har den store betydning. Vi har derfor valgt for nu at se, hvad vi får af informationer omkring vores el, når den nye aftale kommer ordentligt i gang.

Vi har stadig et samarbejde med Jordan omkring GreenClean tandplejeprodukter, men vi holder os altid orienteret i markedet.

Vi holder stadig øje med Zendium, men det ser ikke ud til, at de har fået deres svanemærke tilbage på tandpastaen.

Alt indkøb af rengøringsmidler, sæber og toiletpapir er svanemærket. Vi er meget opmærksomme på at købe økologisk eller madvarer med kort dato til vores frokostordning.

Vi har været meget glade for vores leverandør af kaffe, Øens kaffe. Nu har vi brugt dem i lidt over 1 år, og vi er meget tilfredse med kaffen, som er økologisk. Når vi bestiller en ny sending, køber vi ind til et længere stykke tid, og så henter Anne-Mette den på sin vej hjem fra arbejde, eller de leverer den til os i elbil.

Affald
Alle i teamet er gode til affaldssorteringen, og alle er gode til at spørge de andre ved tvivlsspørgsmål. Vi laver stikprøver på rengøringens affaldssortering, og de er også rigtig gode til det. Vi har selvfølgelig sorteret affaldet på klinikken, men affaldet skal også i de rigtige containere i gården.

Verdensmål & cirkulær økonomi
Vi har indledt et samarbejde med Verdensmål.dk, hvor Tandkunsten har plantet træer i Jylland. På vores hjemmeside kan man se, præcis hvor vores træer står.
Vi holder os stadig opdaterede omkring verdensmålene og har stor fokus på tre verdensmål.

Verdensmål 3: Sundhed og trivsel. Dette verdensmål handler ikke kun om det fysiske helbred men også det psykiske. I forhold til det fysiske helbred for personalet er vi en klinik, der har fokus på en sund livsstil, hvor vi spiser sundt og bevæger os. I forhold til patienterne handler det om at inspirere til en sund livsstil. Vi ved at f.eks. parodontoseproblemer hænger tæt sammen med det generelle helbred og livsstil såsom overvægt, diabetes, rygning og hjerteproblemer.

Vi er blevet sponsor for en ungdomsspiller, der skal til verdensmesterskab i ping-pong. Vi har sponsoreret det sidste beløb, der skulle til for, at han kunne repræsentere Danmark, og så har vi givet ham en ny sportstaske og et etui til sit bat med vores logo på.

Verdensmål 3 handler også om det mentale helbred. Vi arbejder stadig konstruktivt med vores feedback-kultur og har en kultur, der gør, at vi hjælper hinanden og sørger for at alle i teamet får en god dag, hver dag. I forhold til patienternes mentale helbred, er vi opmærksomme på, at vi kan gøre en forskel for hver enkelt patient, der kommer ind ad døren. Vi gør vores yderste for, at patienterne skal føle sig set og hørt og have en god oplevelse.

Vi donerer til Red Barnet for på den måde at hjælpe til med at forbedre levevilkår for børn både i Danmark og ude i verden.

Verdensmål 7: Bæredygtig energi. Vi får nu strøm fra NRGi, som har overtaget efter Natur-Energi, og vi modtager kun grøn energi.

Vi er stadig i gang med at udvikle på vores bæredygtige sug primært lavet af kaffegrums. Vi fik på Teknologisk Institut fået lavet en gennemgang af mulighederne for alternative indholdsstoffer, da der i første udgave var en lille smule bindemiddel, hvor der var blevet brugt plast (olieressource). Vi er efter gennemgang af rapporten med vores samarbejdspartner ServiWet blevet enige om at fortsætte med kaffegrums og finde et nyt bindemiddel uden plast. Det har Lennart fra ServiWet nu fundet. Det er sket i samarbejde med det danske firma Pond. De har lavet det mix, vi skal bruge for at få lavet vores prototype. De vil ikke fortælle den præcise ingrediensliste på bindemidlet, så det skal vi have undersøgt, så vi kan være helt sikre på, at der ikke er brugt en olieresource til vores sug. Det lader også til at Lennart har fundet en dansk leverandør, som kan ekstrudere vores sug. Vi har besluttet, at vores sug kun skal have skråsnit i begge ender, da det er for vanskeligt at lave S-formen. Vi er rigtig glade for det store skridt, vi har taget i år.

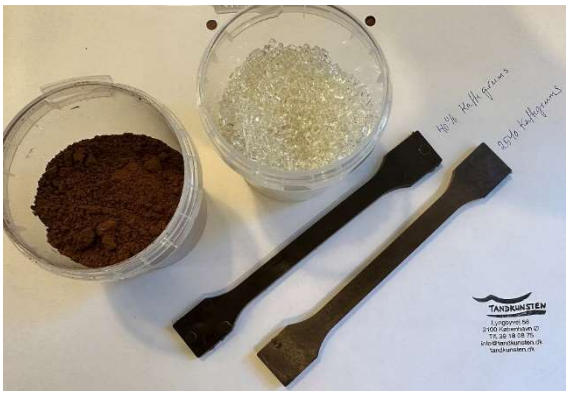

Vi bruger vores tjekliste (Bilag 2) til brug for screening af produkter i et miljø- & verdensmålsperspektiv, herunder de cirkulære aspekter. Vi bruger tjeklisten, når vi skal købe nyt og senest i vores køb af nyt køleskab.

Verdensmål 12: Ansvarligt forbrug og produktion. Vi tænker hver dag over det CO2 aftryk, vi sætter. Vi har stor fokus på at bruge de materialer, der allerede er indkøbt og have styr på udløbsdatoer. Vi forsøger at handle så lokalt som muligt og at samle vores dentalindkøb, så vi sparer så meget energi som muligt på transporten.

Procedurer
I løbet af året er flere eksisterende procedurer blevet opdateret.

Øvrige aktiviteter i 2023:

Kommunikation – artikler, messer & netværk
Vi er blevet kontaktet af dentakurser, som laver on-line kurser til tandlæger. Konceptet er at tandlæger kan tage relevant efteruddannelse ved at se korte videoer. De kunne godt tænke sig at vi ville lave flere videoer omkring vores miljøtiltag og certificering. Vi har lavet en aftale med dem i det nye år for at høre mere og så må vi tage stilling til, om det er noget vi føler, at vi har tid til.

Anne-Mette har været på Go-green netværksmøder. Vi synes, at netværket er blevet mere og mere givende de seneste år. Dels er der kommet flere firmaer til og dels giver os muligheden for at få nogle kontakter, som vi kan sparre med. Det er i Go-Green regi, vi skulle have været på messe i år gennem et firma, der hedder Peoples Draft. Vi havde glædet os rigtig meget men,

1 uge inden messen gik Peoples Draft konkurs. Vi tænker ikke, at vi ønsker at tage på messe igen med mindre noget helt fantastisk dukker op.

Vi har haft 2 ingeniører fra Plandent til at holde et kursus for os. Anne-Mette havde mødt dem på kurset Den bæredygtige klinik og efterfølgende holdt de et kursus på Tandkunsten.

Vi fik en gennemgang af, hvordan det står til på kloden, som det er nu, gennemgang af danskernes vandforbrug, og hvor vi står nu i forhold til de politiske tiltag, der er gjort for miljøet. Den sidste halvdel af kurset brugte vi på et reflektionsspil, hvor vi i grupper skulle finde ud af, hvad vi selv kan gøre for miljøet.
Vores forslag blev efterfølgende lavet til en bankoplade, som hænger i frokoststuen, og som vi arbejder aktivt med i hverdagen. Den går ud på at vi sætter os nogle helt konkrete mål for, hvordan vi hver især i teamet kan gøre en forskel for miljøet.
For os var det startskuddet til at gå i gang med klinikkens klimaregnskab.
De samme ingeniører har vi lavet en aftale om at de er behjælpelige med at udregne vores scope 1,2 og 3 så vi kan ende ud i et co2 regnskab. Vi er gået i gang med at indsamle data til de 2.

Vi har fået lavet en ny rapport om luftforurening på Tandkunsten. Rapporten er lavet af Kåre Press-Kristensen, som er seniorrådgiver i luft og klima i Rådet for godt indeklima. Vi fik lavet en rapport i 2016, og dengang forventede vi, at forureningen ville falde hen over årene, da der ville komme partikelfiltre på flere lastbiler og komme flere elbiler. Rapporten viser, at partikelforureningen er faldet til ca. ⅓ af niveauet fra 2016. Vi er rigtig glade for at kunne dokumentere, at vi hverken udsætter ansatte eller patienter for højere forurening end den max anbefalede grænseværdi, som er på 30.000 partikler pr. cm3. Vores værdier er langt lavere selv på en af Danmarks mest forurenede indfaldsveje.

I samarbejde med verdensmål.dk har vi plantet 20 træer i Jylland. På vores hjemmeside har vi fået lavet et kort, hvor der er markeret, hvor træerne rent faktisk er plantet.

Vi går i 2024 over til kun at have digitalt regnskab, Anne-Mette har det sidste 3 mdr. kørt dobbelt, både på papir og digitalt og er nu klar til at køre helt uden papir.

Leverandører og samarbejdspartnere
Vi har et tæt samarbejde med vores leverandører og samarbejdspartnere.
Hvis vi oplever, at en leverandør sender vores ordre af flere omgange, tager vi en snak med dem om at samle ordren i en forsendelse.
Når vi har samarbejdspartnere, der kommer på klinikken sørger vi altid for, at det er os der sorterer deres affald.

Handleplan 2024

År	Mål	Indsats
2024	**Indkøb** At gennemgå samtlige leverandører for egen miljøindsats og miljøvenlige produkter	Undersøge én leverandør
	Affald At have optimal affaldssortering til bedste pris	Tilegne os yderligere viden omkring affaldssortering og inspirere andre til at sortere korrekt, samt skaffe os viden om, hvad der sker med affaldet, når det forlader Tandkunsten. Besøge forbrændingsanlæg
	Verdensmål & cirkulær økonomi Skaffe os yderligere viden om verdensmålene Være undersøgende på hvordan de cirkulære økonomitanker kan bidrage til Tandkunstens aktiviteter i forhold til leverandører og samarbejdspartnere	Undersøge hvordan det er gået firmaer der er verdensmålscertificerede Arbejde videre med ServiWet omkring dentalsug. Gå i yderligere dialog med leverandørerne af sug + tandkrus, herunder tage tjekliste i brug for en vurdering af produkterne i cirkulært perspektiv
	Procedurer At opdatere og videreudvikle på vores procedurer	Skrive nye relevante procedurer i ISO 14001 og kontrollere, at de gamle procedurer stadig giver mening og er relevante

Kommunikationsplan 2024

- Tandkunstens fire historier:
  - Miljøcertificering
  - Flour
  - Tandbørste af genbrugsplast
  - Pudsepasta
- Indsæt Grønt regnskab på hjemmesiden
- Kommunikationsplan for 2024 på sociale medier
- Udregne klinikkens samlede CO2 aftryk

Dette dokument opdateres igen januar 2025.

Bilag 1: Grønt regnskab for el, vand og varme

Siden 2017 (baseline 2014) hvor vi blev miljøcertificeret, har vi fulgt vores el-, vand- og varmeforbrug. Forbruget på alle tre områder er uden de store udsving. Derfor besluttede vi i 2020 ikke at have målsætninger for el-, vand- og varmeforbruget i vores miljøledelsessystem fremover. Dog vil vi fortsat give det opmærksomhed hvert år i forbindelse med den årlige afrapportering.

Kort om forbruget 2014-2020

- **El-forbruget** har varieret fra 42,1-43,9 kWh/døgn set som et gennemsnit over et år.
- **Vandforbruget** har varieret fra 142,7-182 m^3/år. Dog med en undtagelse i 2015, hvor vandforbruget blev fordoblet i forhold til 2014 på grund af ændret lovgivning for hygiejne i forbindelse med tøjvask (ændret fra 40 til 60 grader).
- **Varmeforbruget** er sammensat af flere forskellige data fra ejendommen. Kun den direkte aflæste værdi på de enkelte varmeapparater giver et billede af varmeforbruget på klinikken. Da det udgør en mindre del af den samlede afregning, og at vi er relativt afhængige af resten af huset, opgør vi det ikke. Men vi holder løbende øje med, at det samlede forbrug for ejendommen ser fornuftigt ud. Primært det samlede forbrug sammenholdt med, hvor kold en vinter det har været, det pågældende år.

El-forbruget 2023

El-forbruget i 2022 var 14673kWh og i 2023 13.037,15kWh . I 2022 havde vi det laveste el-forbrug i den tid vi har registreret det.
I 2023 har vi slået rekord igen og kun brugt 13.037,15. Fra andre år har vi erfaret, at vores elforbrug hænger direkte sammen med bruget af stolene/units, men det hænger hverken sammen for 2022 eller 2023, da vi har brugt stolene lige så meget i 2022 og 2023 som i 2021. Vi er selvfølgelig altid meget opmærksomme på vores el-forbrug, og så har vi i starten af 2023 købte vi nyt køleskab til køkkenet. Formentlig er det ikke hele forklaringen på, at vi har fået et lavere elforbrug i 2023.

Vandforbruget til og med 2023

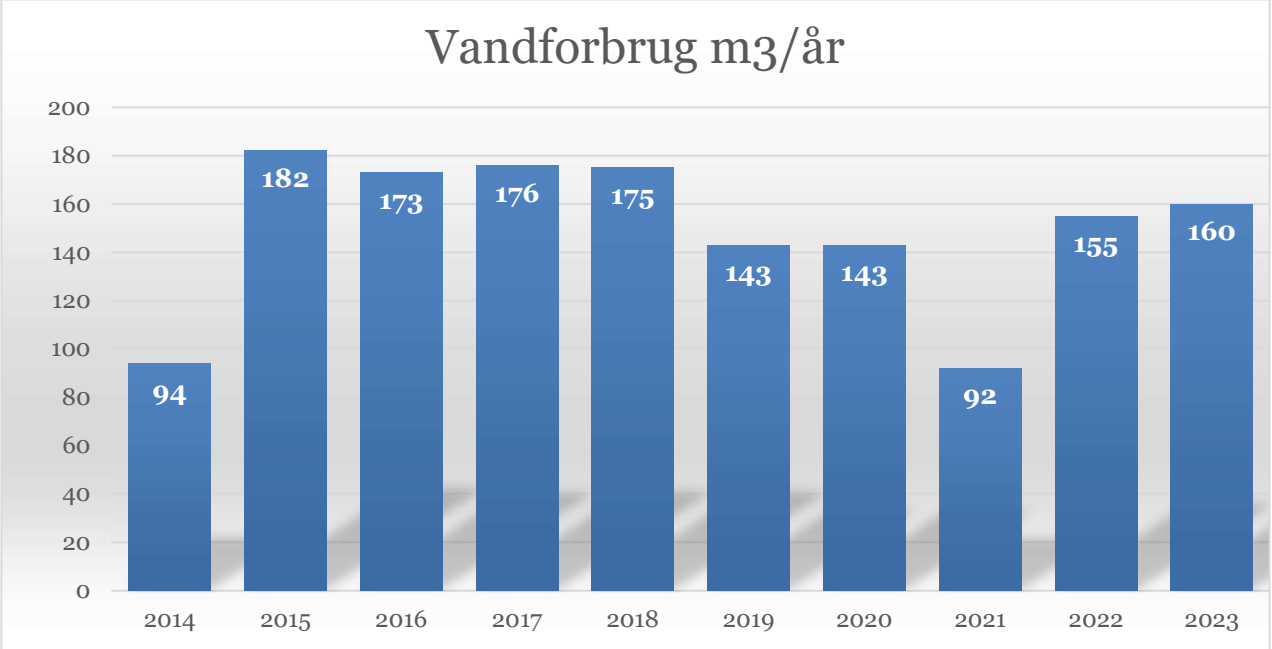

I oktober 2021 overgik vores vandaflæsning fra Clorius til Brunata. Vi kan ikke give en forklaring på, hvorfor 2021 er så lav, det laveste nogensinde. Vi har et meget stabilt forbrug af vand.

Bilag 2: Tjekliste – Miljø-/SDG-vurdering af produkt

Vurderingen foretages i forhold til det produkt (nr. 1) der benyttes i dag

- Hvilket produkt (nr. 2) sammenlignes med/ønskes erstattet? _____
- Og er der andre alternativer fx krus lavet af glas i stedet for plastik/majsstivelse? _____

Skemaet er på ingen måde udtømmende og tilføjes yderligere punkter efter behov

	Ja		Nej		Ved ikke	
Miljø & ressourcer	1	2	1	2	1	2
Foreligger der en livscyklusvurdering (LCA)? Spørg leverandøren for miljøinformationer						
Er det en fornybar ressource? Fx kaffegrums/organisk materiale, Vedvarende Energi/sol, vind, vand mv.						
Har produktet tilpas størrelse? Fx giver det ikke mening af aftage et relativt større krus end nødvendigt -> øger unødvendigt brug af ressourcer						
Kan produktet udsorteres i de eksisterende ordninger? Fx krus af majsstivelse der ikke kan gå i kompost/bio, men pt. kun i restaffald						
Sociale forhold – er der styr på arbejdstagerforhold?						
Danskproduceret/Europa						
Udviklingsland inkl. Kina						
Pris (økonomi)						
Pris – er produktet dyrere. Hvis ja, hvor meget?						

Samlet vurdering - det bør tilstræbes af vægte de tre ben ligeligt, dvs. 33,3% til hver